

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τρισέλιδες Εργασίες που παρουσιάστηκαν κατά το
16^ο Διεθνές Συνέδριο Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού

CONTENTS

Short papers presented during the
16th International Congress of Physical Education and Sport

Υπεύθυνος έκδοσης/Editor:
Γεώργιος Κώστα / George Costa

Επιμέλεια Ύλης/Content Administration:
Ευστρατία Τσίτσκαρη / Efstratia Tsitskari

Υπεύθυνη Επιστημονικών Εργασιών/Manuscripts Administration:
Ευστρατία Τσίτσκαρη / Efstratia Tsitskari

Υπεύθυνος Ανάρτησης Εργασιών στον Ιστοχώρο/Webmaster:
Νικόλαος Βερναδάκης / Nicholas Vernadakis

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ - ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ

1.

Σίσκος Β., Παπαϊωάννου Α.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΟ ΚΛΙΜΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ Φ.Α.

B. Siskos, A. Papaioannou

SOCIAL-EMOTIONAL INTELLIGENCE AND PERCEIVED CARING CLIMATE IN PHYSICAL EDUCATION CLASS

2.

Λιάκου Ε., Διγγελίδης Ν., Παπαϊωάννου Α.

ΑΥΤΟΑΝΤΙΛΗΨΗ, ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ, ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ (BULLYING) ΣΤΗ ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

E. Liakou, N. Digelidis, A. Papaioannou

SELF-CONCEPT, ACHIEVEMENT GOALS AND BULLYING IN PHYSICAL EDUCATION

3.

Καρασιμοπούλου Σ., Δέρρη Β., Ζερβουδάκη Ε., Αλμπανίδης Ε.

ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΓΙΑ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

S. Karasimopoulou, V. Derri, E. Zervoudaki, E. Albanidis

PERCEPTIONS OF PRIMARY SCHOOLCHILDREN ON DIMENSIONS OF THEIR HEALTH RELATED QUALITY OF LIFE

4.

Ζερβουδάκη Ε., Δέρρη Β., Καρασιμοπούλου Σ., Κουρτέσης Θ.

ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΤΙΚΗ ΜΕ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΟΥΣ

E. Zervoudaki, V. Derri, S. Karasimopoulou, Th. Kourtessis

PARENTS' PERCEPTIONS ABOUT THE HEALTH-RELATED QUALITY OF LIFE OF SCHOOL CHILDREN

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΟ ΚΛΙΜΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ Φ.Α.

Σίσκος Β., Παπαϊωάννου Α.

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, Τρίκαλα

Περίληψη

Το μάθημα της Φυσικής Αγωγής θεωρείται ο κατ' εξοχήν χώρος ανάπτυξης των κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων και για το λόγο αυτό η καλλιέργειά τους είναι ένας από τους κύριους στόχους του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών του μαθήματος. Σκοπός της έρευνας ήταν η διερεύνηση της αλληλεπίδρασης της κοινωνικής-συναισθηματικής νοημοσύνης (ΚΣΝ) των μαθητών όπως μετρήθηκε με το Emotional Quotient inventory: Youth Version (EQ-i:YV, Bar-On & Parker, 2000) και του αντιλαμβανόμενου κλίματος φροντίδας και υποστήριξης του μαθητή στο μάθημα της ΦΑ, όπως μετρήθηκε με το School as a Caring Community Profile-II (SCCP-II, Lickona & Davidson, 2003). Στην έρευνα που είχε διαχρονικό χαρακτήρα, συμμετείχαν 800 μαθητές και μαθήτριες από γυμνάσια και λύκεια της Θεσσαλονίκης. Για τη διαχρονική μελέτη των σχέσεων των παραγόντων των δύο οργάνων, χρησιμοποιήθηκε η ανάλυση μοντέλων αιτιατών σχέσεων (long path analysis, AMOS 7). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχει σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ της ΚΣΝ και του αντιλαμβανόμενου κοινωνικού-συναισθηματικού κλίματος της τάξης στη ΦΑ. Η μάθηση των κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων στο σχολείο δεν είναι θέμα μόνο διδασκαλίας, αλλά και διαμόρφωσης του κατάλληλου περιβάλλοντος.

Λέξεις κλειδιά: κοινωνική-συναισθηματική νοημοσύνη, αντιλαμβανόμενο κλίμα της τάξης

Βασίλης Σίσκος

Διεύθυνση: Δαιδάλου 1- Αγ. Τριάδα Τ.Θ. 6232 – 57019 Θερμαϊκός

Τηλ: 23920-51702

e-mail: gfbasil@yahoo.gr

SOCIAL-EMOTIONAL INTELLIGENCE AND PERCEIVED CARING CLIMATE IN PHYSICAL EDUCATION CLASS

B. Siskos, A. Papaioannou

University of Thessaly, Department of Physical Education and Sport Science, Trikala

Abstract

Physical education is regarded as the appropriate place for the development of students' social and emotional skills, and for this reason the cultivation of these skills is one of the main goals of the Greek PE curriculum. The purpose of the present study was the investigation of the interactions between students' social-emotional intelligence (SEI) as it was measured with the Emotional Quotient inventory: Youth Version (EQ-i:YV, Bar-On & Parker, 2000) and the perceived classroom caring climate in physical education as it was measured with the School as a Caring Community Profile-II (SCCP-II, Lickona & Davidson, 2003). 800 junior and senior high school students of the city of Thessaloniki, participated to the study which was longitudinal. Long path analysis (AMOS 7) was used for examining the causal relationships among the factors of the two instruments. Results showed significant interactions between students' SEI and the perceived classroom caring climate in PE. Social and emotional skills' learning in school is not only a matter of teaching, but also a matter of proper learning environment.

Key words: social-emotional intelligence, perceived classroom climate

Basil Siskos

Address: Daidalou 1-Agia Triada M.B. 6231 – 57019 Thermaikos

Tel: 23920-51702

e-mail: gfbasil@yahoo.gr

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΟ ΚΛΙΜΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ Φ.Α.

Εισαγωγή

Οι κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες θεωρούνται σήμερα από πολλούς ερευνητές σαν ένα ξεχωριστό είδος νοημοσύνης που αναφέρεται σαν 'Συναισθηματική Νοημοσύνη' (ΣΝ), (Goleman 1995; Bar-On, 1997; Mayer & Salovey, 1997). Ο Bar-On (2005) θεωρεί ότι τα συναισθήματα είναι αναπόσπαστα από το κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο ανήκει και λειτουργεί το άτομο και για το λόγο αυτό ονομάζει την ξεχωριστή αυτή ικανότητα 'Κοινωνική-Συναισθηματική Νοημοσύνη' (ΚΣΝ).

Το μάθημα της Φυσικής Αγωγής θεωρείται ο κατ' εξοχήν χώρος ανάπτυξης των κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων των μαθητών (Tjeerdsma, 1999). Για το λόγο

αυτό η καλλιέργεια των ΚΣΔ είναι ένας από τους κύριους στόχους του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών της ΦΑ του ΥΠΕΠΘ (ΦΕΚ 302,303,304/13-3-2003). Οι δεξιότητες όμως αυτές μπορούν να αναπτυχθούν στο μάθημα της φυσικής αγωγής όχι μόνο μέσω ειδικών για το σκοπό αυτό προγραμμάτων και μεθόδων διδασκαλίας, αλλά και μέσω του κατάλληλου μαθησιακού περιβάλλοντος της τάξης και του σχολείου γενικότερα (Patrick, Ward, & Crouch, 1998). Σε ένα περιβάλλον με έμφαση στο σεβασμό, στην ασφάλεια και στην υποστήριξη αυξάνεται η κοινωνική και συναισθηματική νοημοσύνη των μαθητών (Lickona, 1997; McCombs, 2001).

Κύριος σκοπός της έρευνας ήταν η μελέτη των σχέσεων και των αλληλεπιδράσεων της κοινωνικής-συναισθηματικής νοημοσύνης των μαθητών με τις αντιλήψεις τους για την ύπαρξη ενός περιβάλλοντος φροντίδας και υποστήριξης του μαθητή, στο μάθημα της φυσικής αγωγής.

Μεθοδολογία

Εξεταζόμενοι

Στην έρευνα συμμετείχαν 800 μαθητές (363 αγόρια, 429 κορίτσια, 8 δεν δήλωσαν το φύλο τους), της Α' και Β' τάξης του Γυμνασίου (N=491) και της Α' και Β' τάξης Λυκείου (N=309), από σχολεία της πόλης της Θεσσαλονίκης.

Μέσα συλλογής δεδομένων

Το Emotional Quotient Inventory: Youth Version (EQ-i: YV) αναπτύχθηκε από τους Bar-On και Parker (2000), για την αξιολόγηση της Κοινωνικής-Συναισθηματικής Νοημοσύνης των νέων από 7 μέχρι 18 ετών. Οι δύο πιλοτικές έρευνες που προηγήθηκαν έδειξαν, ότι η Ελληνική εκδοχή του EQ-i:YV διαθέτει καλή εσωτερική δομή, αξιοπιστία, και εγκυρότητα (Siskos & Παραϊοαννου, 2007). Οι παράγοντες που φάνηκε ότι αξιολογούνται ήταν η 'Ένδοπροσωπικότητα', η 'Προσαρμοστικότητα', ο 'Έλεγχος του Άγχους', η 'Ενσυναίσθηση', η 'Κοινωνική Υπευθυνότητα' και η 'Γενική διάθεση'. Μετά το θέμα: «Γενικά στη ζωή μου...», οι μαθητές απαντούσαν σε 4/βάθμια κλίμακα τύπου Likert (4=πολύ συχνά αληθινό για μένα -1=πολύ σπάνια αληθινό για μένα).

Το School as a Caring Community Profile-II (SCCP-II, Lickona & Davidson, 2003), χρησιμοποιήθηκε για την αξιολόγηση του αντιλαμβανόμενου κοινωνικού και συναισθηματικού κλίματος της τάξης στο μάθημα της ΦΑ. Προσαρμοσμένο στα Ελληνικά και στο μάθημα της ΦΑ από μία πιλοτική έρευνα (Σίσκος, Παπαϊωάννου, & Δοξάκης 2007), αξιολογούσε 4 παράγοντες: το κλίμα 'Φιλίας και Αποδοχής', τη 'Φροντίδα του Καθηγητή', τον 'Σεβασμό' και τη συμμετοχή στη 'Διαμόρφωση του Περιβάλλοντος'. Μετά το θέμα: «Στο μάθημα της φυσικής αγωγής:» οι μαθητές απαντούσαν τις ερωτήσεις σε 5/βάθμια κλίμακα τύπου Likert (1=σχεδόν ποτέ - 5=σχεδόν πάντα).

Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Η έρευνα που είχε διαχρονικό χαρακτήρα πραγματοποιήθηκε σε δύο φάσεις (Νοέμβριος-Απρίλιος) και περιλάμβανε 11 σχολεία (6 Γυμνάσια - 5 Λύκεια) από τη πόλη της Θεσσαλονίκης. Τα ερωτηματολόγια απαντήθηκαν από τους μαθητές στη τάξη στην ώρα της ΦΑ. Όλες οι σχετικές άδειες για την έρευνα είχαν προηγουμένως εξασφαλιστεί. Οι μαθητές ενημερώθηκαν εξ αρχής ότι τα ερωτηματολόγια ήταν ανώνυμα και προαιρετικά.

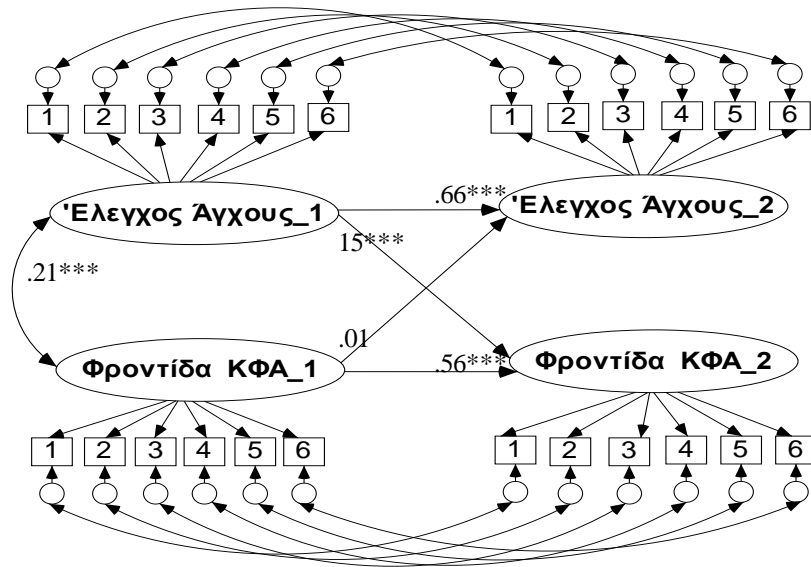
Στατιστική ανάλυση

Για τη διαχρονική μελέτη των αιτιατών σχέσεων, αν δηλαδή και κατά πόσο επηρεάζονται οι παράγοντες των οργάνων μεταξύ τους στις δύο μετρήσεις, χρησιμοποιήθηκε η Ανάλυση Διαδρομών (Long Path Analysis, AMOS 7).

Αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα των διαχρονικών αιτιατών σχέσεων μεταξύ των παραγόντων του EQ-i:YV και του SCCP-II, έδειξαν ότι η Συνολική ΚΣΝ της 1ης φάσης επέδρασε στατιστικά σημαντικά στο αντιλαμβανόμενο κλίμα φροντίδας από τον καθηγητή ΦΑ της 2ης φάσης ($\beta=.09$), ο Έλεγχος του Άγχους της 1ης φάσης επέδρασε στατιστικά σημαντικά σε όλους τους παράγοντες του αντιλαμβανόμενου κλίματος της τάξης της 2ης φάσης ($\beta=.09$ μέχρι $\beta=.16$) και η Κοινωνική Υπευθυνότητα της 1ης φάσης επέδρασε στατιστικά σημαντικά στο αντιλαμβανόμενο κλίμα Φιλίας ($\beta=.11$) και Φροντίδας του ΚΦΑ ($\beta=.13$), της 2ης φάσης. Το αντιλαμβανόμενο κλίμα Φιλίας των μαθητών της 1ης φάσης επέδρασε στατιστικά σημαντικά στη Προσαρμοστικότητα ($\beta=.09$) και τη Γενική Διάθεση των μαθητών ($\beta=.10$) της 2ης φάσης, και ο Σεβασμός της 1ης φάσης επέδρασε στατιστικά σημαντικά στον Έλεγχο του Άγχους ($\beta=.12$), της 2ης φάσης. Όλες οι συσχετίσεις μεταξύ των παραπάνω παραγόντων κατά τη 1η φάση ήταν θετικές και στατιστικά σημαντικές ($r=.25$ μέχρι $r=.41$).

Το σχήμα 1 είναι ένα παράδειγμα ανάλυσης διαδρομών για την εξέταση των αιτιατών σχέσεων μεταξύ δύο παραγόντων των EQ-i:YV και SCCP-II, στις δύο μετρήσεις.

ΣΧΗΜΑ 1. Μοντέλο 1. Αιτιατές διαδρομές μεταξύ των παραγόντων «Έλεγχος του Άγχους» και «Φροντίδα Καθηγητή ΦΑ». Τα σημεία (-1) και (-2) αναπαριστούν τα δύο χρονικά σημεία των μετρήσεων. Και οι δύο παράγοντες συντέθηκαν από έξι παρατηρούμενες μεταβλητές. Τα ευθύ βέλη αναπαριστούν τις τυποποιημένες τιμές Βήτα, ενώ το καμπύλο βέλος μεταξύ των δύο λανθάνων μεταβλητών (σε οβάλ) αναπαριστά το συντελεστή συσχέτισης.

Συζήτηση-Συμπεράσματα

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, οι κοινωνικές και συναισθηματικές ικανότητες των μαθητών, όπως η κατανόηση των συναισθημάτων τους και των αναγκών των άλλων, η σύναψη καλών σχέσεων, ο έλεγχος των παρορμήσεων και η καλή απόδοση κάτω από πίεση, η αποτελεσματικότητα στην αντιμετώπιση των καθημερινών απαιτήσεων γενικά και η μετάδοση αισιοδοξίας και θετικής άποψης, είχαν θετική και σημαντική επίδραση στις αντιλήψεις των μαθητών για ένα κλίμα φιλίας και φροντίδας της τάξης, στο μάθημα της φυσικής αγωγής. Από την άλλη πλευρά, οι αντιλήψεις για ένα κλίμα φιλίας και σεβασμού μεταξύ των μαθητών στο μάθημα της ΦΑ, είχαν θετική και σημαντική επίδραση στη γενική διάθεση και στις κοινωνικές και συναισθηματικές ικανότητες των μαθητών όπως ο έλεγχος του άγχους και η προσαρμοστικότητα.

Τα αποτελέσματα αυτά της έρευνας, αν και μικρότερα από τα αναμενόμενα, ήταν σε συμφωνία με την υπάρχουσα βιβλιογραφία που υποστηρίζει ότι ένα σχολικό περιβάλλον φροντίδας, συμμετοχής και υποστήριξης συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην ανάπτυξη των κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων των μαθητών (Lickona, 1997; McCombs, 2001). Η μάθηση δηλαδή των δεξιοτήτων αυτών δεν είναι θέμα μόνον διδασκαλίας και ειδικών για το σκοπό αυτό δραστηριοτήτων. Είναι μάλλον θέμα γενικότερης αγωγής με τη

δημιουργία της ανάλογης 'κουλτούρας' μέσω του σχολικού περιβάλλοντος και ειδικά του περιβάλλοντος της τάξης (McCombs, 2001).

Η παρούσα έρευνα περιορίστηκε σε μία μόνο γεωγραφική περιοχή και οι μετρήσεις έγιναν μόνο με όργανα αυτό-αναφοράς. Πειραματικές έρευνες στο μέλλον, σε μεγαλύτερο δείγμα και με διαφορετικές τεχνικές μέτρησης, θα μπορέσουν να διερευνήσουν διεξοδικότερα τις σχέσεις των κοινωνικών-συναισθηματικών δεξιοτήτων των μαθητών με το μαθησιακό περιβάλλον, αλλά και με άλλες ψυχολογικές παραμέτρους του μαθήματος της ΦΑ.

Βιβλιογραφία

- BAR-ON R. (1997). *The Emotional Quotient Inventory (EQ-i): Technical manual*. Toronto, Canada: Multi-Health Systems, Inc.
- BAR-ON R. (2005). The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI). In P. Fernandez-Berrocal & N. Extremera (eds), *Special Issue on Emotional Intelligence*. *Psicothema*, 17.
- BAR-ON R. & PARKER J. (2000). *Bar-On emotional quotient inventory: Youth version*, Technical Manual. Toronto, ON: Multi-Health Systems, Inc.
- GOLEMAN D. (1995). *Emotional Intelligence*. New York: Bantam.
- LICKONA T. (1997). The teacher's role in character education. *Journal of Education*, 179(2): 63-80.
- LICKONA T. & DAVIDSON M. (2003). School as a Caring Community Profile-II (SCCP-II). *Center for the 4th & 5th Rs*. Ανακτήθηκε από το www.cortland.edu στις 2/07/2005.
- MAYER J. & SALOVEY P. (1997). What is emotional intelligence: In P. Salovey, & D. Sluyter (eds). *Emotional development and emotional intelligence: Implications for educators*. New York: Basic Books: 3-31.
- McCOMBS B. (2001). "The Learner-Centered Psychological Principles: A Framework for Balancing Academic and Social and Emotional Learning." *The CEIC Review*, 10(6): 8-10.
- PATRICK C., WARD P. & CROUNCH D. (1998). Effects of holding students accountable for social behaviors during volleyball games in elementary physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 17: 143-156.
- SISKOS B. & PAPAIOANNOU A. (2007). A social and emotional intelligence measure of physical education in Greece. *Long Abstracts*, 12th European Congress of Sport Psychology, Chalkidiki-Greece, September 2007.

TJEERDSMA B. (1999). Physical education as a social and emotional development laboratory. *Teaching Elementary Physical Education*, 10(4): 12-16.

ΣΙΣΚΟΣ Β., ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ Α. & ΔΟΞΑΚΗΣ Γ. (2007). Μέτρηση ενός κλίματος κοινωνικής-συναισθηματικής μάθησης στη φυσική αγωγή. *Πρακτικά του 8^{ου} θεματικού συνεδρίου* της Ένωσης Γυμναστών Βορείου Ελλάδος, Θεσσαλονίκη, Δεκέμβριος 2007.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ και ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ (2003). Φύλλο της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ) αρ. 302,303,304/13-3-2003.

ΑΥΤΟΑΝΤΙΛΗΨΗ, ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ, ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ (BULLYING) ΣΤΗ ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Λιάκου Ε., Διγγελίδης Ν., Παπαϊωάννου Α.

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας,

Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού, 42100 Τρίκαλα

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη είχε ως σκοπό: α) την ανίχνευση της ύπαρξης ή όχι συμπεριφορών εκφοβισμού και θυματοποίησης στη φυσική αγωγή, β) την εξέταση των σχέσεων μεταξύ εκφοβισμού και συστηματικής θυματοποίησης σε σχέση με την αυτοαντίληψη και τους στόχους επίτευξης στα παιδιά των μεγάλων τάξεων του δημοτικού σχολείου. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσω ερωτηματολογίων. Στην 1^η έρευνα συμμετείχαν 100 μαθητές Ε-ΣΤ Δημοτικού, ηλικίας 11-12 ετών. Οι μαθητές κλήθηκαν να απαντήσουν σε 12 ερωτήσεις σχετικά με τη συχνότητα εμφάνισης συμπεριφορών εκφοβισμού και θυματοποίησης. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα υψηλότερα σκορ υπήρχαν σε θέματα σχετικά με το «πείραγμα» και την «κοροϊδία» μεταξύ των παιδιών. Στη 2^η έρευνα συμμετείχαν 290 μαθητές Ε-ΣΤ Δημοτικού, ηλικίας 11-12 ετών. Οι μαθητές κλήθηκαν να απαντήσουν σε μια σειρά από κλίμακες ερωτηματολογίων, οι οποίες όλες είχαν υψηλό βαθμό εσωτερικής συνοχής ($\alpha > .70$). Τα αποτελέσματα από την ανάλυση συσχετίσεων έδειξαν ότι η θυματοποίηση συνδέονταν θετικά με τον εκφοβισμό, με το στόχο προστασίας του «εγώ», με την αντίληψη για έμφαση του καθηγητή στην προστασία του «εγώ» και με την έλλειψη παρακίνησης. Επίσης, η θυματοποίηση συνδέονταν αρνητικά με την αντίληψη για έμφαση του καθηγητή στην προσωπική βελτίωση και με τη γενική αυτοαντίληψη. Ο εκφοβισμός συνδέονταν θετικά με το στόχο ενίσχυσης του «εγώ» και προστασίας του «εγώ», με την αντίληψη για έμφαση του καθηγητή στην ενίσχυση του «εγώ», την αντίληψη για έμφαση του καθηγητή στην προστασία του «εγώ» και με την έλλειψη παρακίνησης. Τέλος, ο εκφοβισμός συνδέονταν αρνητικά με την αντίληψη για έμφαση του καθηγητή στην προσωπική βελτίωση, την ικανοποίηση από το μάθημα, την εσωτερική παρακίνηση και τη γενική αυτοαντίληψη. Συμπερασματικά, φαίνεται ότι η έμφαση του καθηγητή στην προσωπική βελτίωση, η ικανοποίηση από το μάθημα και η ενίσχυση της εσωτερικής παρακίνησης πιθανόν συντελούν στον περιορισμό της εμφάνισης συμπεριφορών θυματοποίησης και εκφοβισμού.

Λέξεις κλειδιά: κλίμα παρακίνησης, πρωτοβάθμια εκπαίδευση, κοινωνικοποίηση.

Διγγελίδης Νικόλαος

Διεύθυνση: Τ.Ε.Φ.Α.Α., Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 42100 Καρυές Τρικάλων

Τηλ.: 2431047052

Email: nikdig@pe.uth.gr

SELF-CONCEPT, ACHIEVEMENT GOALS AND BULLYING IN PHYSICAL EDUCATION

E. Liakou, N. Digelidis, A. Papaioannou

University of Thessaly, Department of Physical Education and Sport Science, 42100 Greece

Abstract

The aim of this study was: i) to examine the existence of behaviours concerning bullying in Greek P.E. and ii) the relations between bullying and victimization with self-concept and goals orientations. The survey was completed with the use of questionnaires. In the first survey 100 students of the fifth and the sixth grade, aged 11-12 years old, participated. They had to answer 12 questions about the frequency that behaviours of bullying appear. The results showed that the higher scores (above average) were evident in the following items: i) "*some children are always teased by their co- students*" and ii) "*some children are being laughed by their co- students*". In the 2nd survey 290 students of the fifth and sixth grade of Primary school, aged 11-12 years old, participated. All scales had acceptable levels of internal consistency ($\alpha > 70$). Analysis of Pearson correlations revealed that victimization was connected positively to bullying, ego-protecting goal, with perceived teacher's emphasis on ego-protection and amotivation scales. Moreover, bullying was negatively connected with lesson satisfaction, intrinsic motivation, general self-concept and with perceived teacher's emphasis on personal progress. Bullying was positively connected with amotivation, ego-enhancing and ego-protecting goals, with perceived teacher's emphasis on ego-enhancement and ego-protection goals. In conclusion, teachers' emphasis on personal progress may decrease bullying and victimization behaviours in PE and generally in education.

Key words: motivation climate, primary education, socialization.

Digelidis Nikolaos, PhD

Διεύθυνση: University of Thessaly, Department of PE & Sport Science, Karies GR-42100
Trikala

Tel.: +30 2431047052

Email: nikdig@pe.uth.gr

ΑΥΤΟΑΝΤΙΛΗΨΗ, ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ, ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ (BULLYING) ΣΤΗ ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Εισαγωγή

Πρώτος ο Olweus (1978) παρουσίασε τον όρο Bullying στη διεθνή επιστημονική ορολογία περιγράφοντας τη συμπεριφορά εκφοβισμού και συστηματικής θυματοποίησης που παρατηρείται σε συνομιλήκους παιδιά και εφήβους. Προϋπόθεση για τη χρησιμοποίηση του όρου είναι η σταθερή επανάληψη των ενεργειών μεθοδευμένα προς τους πιο αδύναμους μαθητές (Olweus, 1978). Η βιβλιογραφία στον ελλαδικό χώρο υποστηρίζει από το ένα μέρος πως η συχνότητα με την οποία οι μαθητές στα σχολεία πράττουν ή υφίστανται επιθετικές πράξεις δεν είναι μεγάλη (Χηνάς & Χρυσάφιδης, 2000). Ωστόσο, από την άλλη μεριά έχει υποστηριχθεί ότι σε συμπεριφορές εκφοβισμού και θυματοποίησης εμπλέκεται ένα μεγάλο μέρος μαθητών του δημοτικού και των δύο φύλων (Andreou, 2000) με ένα εκπληκτικό ποσοστό 25% των θυμάτων να αναφέρουν πως θυματοποιούνταν στην ώρα της φυσικής αγωγής (Sarouha, 2008). Καμία έρευνα δεν έχει εξετάσει τα παραπάνω θέματα στο χώρο της φυσικής αγωγής.

Σκοπός της μελέτης ήταν να εξετάσει την ύπαρξη ή όχι του εκφοβισμού και της θυματοποίησης στην ελληνική φυσική αγωγή του δημοτικού, τις σχέσεις αυτών με την αυτοαντίληψη, τους στόχους επίτευξης, την παρακίνηση και το κλίμα παρακίνησης.

Μέθοδος

Πιλοτική Έρευνα

Εξεταζόμενοι

Συμμετείχαν 100 μαθητές Δημοτικού, ηλικίας 11 και 12 ετών (αγόρια 52, κορίτσια 48), από σχολεία του Ν. Τρικάλων. Για τη διενέργεια της έρευνας υπήρχε η σχετική άδεια από τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και οι μαθητές συμμετείχαν οικιοθελώς.

Μέσα συλλογής των δεδομένων

Με βάση το ερωτηματολόγιο της Ανδρέου (1997), δημιουργήθηκαν 12 θέματα, που οι μαθητές κλήθηκαν να απαντήσουν, σχετικά με τη συχνότητα εμφάνισης συμπεριφορών

εκφοβισμού και θυματοποίησης κατά τη διάρκεια του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής (π.χ. «*Κάποια παιδιά τα πειράζουν συνέχεια τους συμμαθητές τους*»). Οι μαθητές απαντούσαν σε επταβάθμια κλίμακα Likert από το «ποτέ» (=1) έως «πάντα» (=7).

Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Με την παρουσία της ερευνήτριας σε 10 λεπτά τα παιδιά συμπλήρωσαν τα ερωτηματολόγια.

Αποτελέσματα και συζήτηση πιλοτικής έρευνας

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα υψηλότερα σκορ (πάνω από το 4) υπήρχαν στα παρακάτω δύο θέματα: α) «*κάποια παιδιά τα πειράζουν συνέχεια οι συμμαθητές τους*» ($M=4.53\pm 1.58$) και β) στο «*κάποια παιδιά τα κοροϊδεύουν οι συμμαθητές τους*» ($M=5.08\pm 1.73$). Σε όλα τα υπόλοιπα θέματα, ο μέσος όρος ήταν κάτω του 3.

Κύρια Έρευνα

Εξεταζόμενοι

Συμμετείχαν 290 μαθητές Δημοτικού, ηλικίας 11-12 ετών (αγόρια 147, κορίτσια 143).

Μέσα συλλογής των δεδομένων

Κλίμακα Γενικής Αυτοαντίληψης. Χρησιμοποιήθηκε η αντίστοιχη κλίμακα από το Ερωτηματολόγιο Αυτοπεριγραφής II (Marsh, 1990) όπως προσαρμόστηκε στα ελληνικά από τους Καλογιάννη και Παπαϊωάννου (2003). Οι μαθητές απάντησαν σε 10 ερωτήσεις.

Στόχοι Επίτευξης σε Επίπεδο Χώρου στη Φυσική Αγωγή (Papaioannou, Milosis, Kosmidou & Tsigilis 2002). Με 29 ερωτήσεις αξιολογεί τους τέσσερις προσανατολισμούς στόχων: προσωπική βελτίωση, προστασία του εγώ, κοινωνική αποδοχή, ενίσχυση του εγώ.

Ερωτηματολόγιο αντίληψης έμφασης του καθηγητή φυσικής αγωγής στους προσανατολισμούς στόχων: (Papaioannou, Kosmidou, Tsigilis & Milosis, 2007). Οι 31 ερωτήσεις που περιλαμβάνει αξιολογούν την έμφαση του καθηγητή στην προσωπική βελτίωση, στην προστασία του εγώ, στην ενίσχυση του εγώ και στην κοινωνική αποδοχή. Εσωτερική- εξωτερική παρακίνηση σε επίπεδο χώρου (Vallerand, 1997): Το ερωτηματολόγιο προσαρμόστηκε στα ελληνικά από τους Papaioannou, Milosis, Kosmidou & Tsigilis (2002). Με 16 ερωτήσεις αξιολογεί την εσωτερική, εξωτερική παρακίνηση, την αναγνωρίσιμη ρύθμιση και την έλλειψη παρακίνησης. Στις παραπάνω κλίμακες οι μαθητές απαντούσαν σε 5-βάθμια κλίμακα Likert από το «Διαφωνώ απόλυτα» (=1), έως το «Συμφωνώ απόλυτα» (=5).

Κλίμακα Θυματοποίησης & Εκφοβισμού των Austin και Joseph (1996) προσαρμοσμένη στα ελληνικά από την Ανδρέου (1997). Περιλαμβάνει 12 ερωτήσεις που χωρίζονται σε δύο υποκλίμακες των 6 στοιχείων, μετρώντας τις επιθετικές ενέργειες που διαπράττει ή

υφίσταται ο μαθητής. Οι απαντήσεις σημειώνονται σε κλίμακα τεσσάρων σημείων επιλέγοντας ο μαθητής πρώτα την ομάδα και μετά το βαθμό ομοιότητας. Τροποποιήθηκε βάζοντας πριν από όλες τις ερωτήσεις το γενικό πρόθεμα «*Στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής...*».

Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Με την παρουσία της ερευνήτριας σε 35 λεπτά τα παιδιά συμπλήρωσαν τα ερωτηματολόγια.

Στατιστική ανάλυση

Στις στατιστικές αναλύσεις χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο SPSS 15. Ακολουθήθηκε ανάλυση συσχετίσεων με βάση το συντελεστή Pearson.

Αποτελέσματα

Οι κλίμακες των ερωτηματολογίων, είχαν όλες υψηλό βαθμό εσωτερικής συνοχής ($\alpha > .70$). Τα αποτελέσματα από την ανάλυση συσχετίσεων παρουσιάζονται στον Πίνακα 1.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. Συσχετίσεις εξεταζόμενων μεταβλητών.

Μεταβλητές	Θυματοποίηση	Εκφοβισμός
Θυματοποίηση	1.0	.54**
Εκφοβισμός	.54**	1.0
Ίκανοποίηση από το μάθημα	-.37	-.13*
Ενίσχυση του εγώ	.12*	.22*
Κοινωνική αποδοχή	.08	.07
Προστασία του εγώ	.21**	.28*
Προσωπική βελτίωση	-.10	-.12*
Έμφαση του καθηγητή στην προστασία του εγώ	.26**	.38**
Έμφαση του καθηγητή στην κοινωνική αποδοχή	.01	.02
Έμφαση του καθηγητή στην ενίσχυση του εγώ	.11	.20**
Έμφαση του καθηγητή στην προσωπική βελτίωση	-.20**	-.25**
Εσωτερική παρακίνηση	-.11	-.22**
Αναγνωρίσιμη ρύθμιση	-.17**	-.24**
Εξωτερική παρακίνηση	.11	.16**
Έλλειψη παρακίνησης	.26**	.38**
Γενική αυτοαντίληψη	-.25**	-.25**

* $p < .05$, ** $p < .01$

Συζήτηση- Συμπεράσματα

Με βάση τα αποτελέσματα η αυτοαντίληψη καθίσταται ως πιθανή αιτία εμφάνισης του εκφοβισμού και της θυματοποίησης. Θεωρώντας αυτή ως αιτία οι παρεμβάσεις για τον περιορισμό του εκφοβισμού και της θυματοποίησης στη φυσική αγωγή, θα γίνουν πιο συγκεκριμένες και ίσως πιο αποτελεσματικές με δεδομένο ότι η φυσική αγωγή επιδρά θετικά όχι μόνο στη σωματική αλλά και στη συνολική αυτοαντίληψη και γενικότερα στην ψυχική υγεία του παιδιού (Fox,1992). Η σχέση αυτοαντίληψης και των συμπεριφορών επιβεβαιώνεται από αντίστοιχη έρευνα της Finger και συν. (2006) στο σχολικό περιβάλλον. Όσον αφορά τα αποτελέσματα της σχέσης των στόχων επίτευξης και του κλίματος παρακίνησης με τις εξεταζόμενες συμπεριφορές φανερώνουν πως οι μαθητές στη φυσική αγωγή οδηγούνται στις συμπεριφορές αυτές εξαιτίας των στόχων επίτευξης που υιοθετούν και του γενικότερου κλίματος παρακίνησης. Με δεδομένο ότι ένα κλίμα παρακίνησης με έμφαση στη μάθηση διευκολύνει την υιοθέτηση του στόχου επίτευξης στην προσωπική βελτίωση, ενώ ένα κλίμα παρακίνησης με έμφαση στο «εγώ» των μαθητών ενισχύει το στόχο επίτευξης στο εγώ (Διγγελίδης & Παπαϊωάννου, 2002), είναι απαραίτητο από τους καθηγητές φυσικής αγωγής να δίνουν έμφαση στην ώρα του μαθήματος στην προσωπική βελτίωση με σκοπό τον περιορισμό των συμπεριφορών αυτών. Οι μαθητές που παρουσιάζουν έλλειψη παρακίνησης δεν αντιλαμβάνονται κανένα λόγο συμμετοχής στη δραστηριότητα με αποτέλεσμα να μην νιώθουν ικανοποίηση (Ryan & Deci, 2000). Επίσης η αυτοδιάθεση στη φυσική αγωγή σχετίζεται με επιθυμητές συμπεριφορές και εξωτερικές επιδράσεις (Ntoumanis,2002). Συνεπώς, η ενίσχυση της εσωτερικής παρακίνησης και η ικανοποίηση από το μάθημα συντελούν στον περιορισμό των συμπεριφορών. Τέλος η σημαντική σχέση εκφοβισμού και θυματοποίησης αντικείμενο μελλοντικών ερευνών.

Βιβλιογραφία

- ANDREOU E. (1997). *Personality factors of children's problem behaviour in Greek public primary schools*. Unpublished doctoral dissertation, University of Athens, Greece
- ANDREOU E. (2000). Bully/Victim Problems and Their Association With Psychological Constructs in 8- to 12-Year-Old Greek Schoolchildren. *Aggressive Behavior*, 26(1):49-56.
- AUSTIN S. & JOSEPH S. (1996). Assessment of bully/victim problems in 8 to 11 year-olds. *British Journal of Educational Psychology*, 66(4): 447-456.
- ΔΙΓΓΕΛΙΔΗΣ Ν. & ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ Α. (2002). Αλληλεπιδράσεις μεταξύ προσπάθειας, διασκέδασης, προσωπικών προσανατολισμών και αντίληψης κλίματος παρακίνησης στο μάθημα της φυσικής αγωγής. *Αθλητική Ψυχολογία*, 13: 35-55.

- FINGER L., GRAVEN R. & DOWSON M. (2006). Self- beliefs and Bullying: Unraveling the relation between Bullying, Being Bullied and Self- Concept for Upper Elementary School Aged Children. <http://self.uws.edu.au/Conferences/2006/>
- FOX R.(1992). *Physical education and self-esteem*. In N. Armstrong (Ed.).New directions in physical education: Toward a national curriculum. Champaign, IL: Human Kinetics: 33-54.
- ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ Π.& ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ Α. (2003). Ερωτηματολόγιο Αυτό-περιγραφήςII. *Πρακτικά 1^{ου} Συνεδρίου της Ψυχολογικής Εταιρίας Βορείου Ελλάδας, Βόλος, 74.*
- MARSH W. (1990). *Self-Description Questionnaire-II: SDQII Manual*. San Antonio, TX: The Psychological Corporation.
- NTOUMANIS N. (2002). Motivational clusters in a sample of British physical education classes. *Psychology of Sport and Exercise, 3*(3): 177-194.
- OLWEUS D.(1978). *Aggression in the Schools: Bullies and Whipping Boys*. Washington, DC:Hemisphere.
- PAPAIΟΑΝΝΟΥ Α., MILOSIS E., KOSMIDOU E. & TSIGILIS N. (2002). Multidimensional structure of goal orientations: The importance of adopting a personal development goal in physical education. *Psychology, 9*(4): 494-513.
- PAPAIΟΑΝΝΟΥ Α., KOSMIDOU E.,TSIGILIS N.,& MILOSIS D. (2007). *Measuring perceived motivational climate in physical education*. In J. Liukkonen, Y.V. Auweele, B. Vereijken, D. Alfermann, Y. Theodorakis (Ed.), *Psychology for Physical Educators: student in focus*. Human Kinetics, 35-56.
- RYAN M. & DECI L. (2000). Self- determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well being. *American Psychologist, 55*(1): 68-78.
- SAPOUNA M.(2008). Bullying in Greek Primary and Secondary Schools. *School Psychology International, 29*(2):199-213.
- VALLERAND J.(1997) Toward a hierarchical model of intrinsic and extrinsic motivation. *Advances in Experimental Social Psychology, 29*:271-360.
- ΧΗΝΑΣ Π.& ΧΡΥΣΑΦΙΔΗΣ Κ. (2000). *Επιθετικότητα στο σχολείο. Προτάσεις για πρόληψη και αντιμετώπιση*. Έκδοση ΥΠ.Ε.Π.Θ. Αθήνα.

ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΓΙΑ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

Καρασιμοπούλου Σ., Δέρρη Β., Ζερβουδάκη Ε., Αλμπανιδής Ε.

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, 69100
Κομοτηνή.

Περίληψη

Η αντίληψη για την υγεία περιλαμβάνει τόσο το πώς αισθάνεται το ίδιο το άτομο για τα σωματικά και τα ψυχολογικά του χαρακτηριστικά όσο και τον τρόπο που διαχειρίζεται τις σχέσεις του με τους άλλους ανθρώπους. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνηθούν: α) οι αντιλήψεις παιδιών δημοτικού σχολείου για την ποιότητα ζωής τους και β) η επίδραση του φύλου και της ηλικίας στις παραμέτρους της. Έλαβαν μέρος 310 μαθητές-τριες της Ε' και ΣΤ' τάξης από δημοτικά σχολεία της Βόρειας και Νότιας Ελλάδας. Για τη διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκε ένα ερωτηματολόγιο αξιολόγησης της Ποιότητας Ζωής που σχετίζεται με την Υγεία (KIDSCREEN Group Europe, 2006), το οποίο αποτελείται από 52 ερωτήσεις (δέκα διαστάσεις με 3 έως 7 ερωτήσεις σε κάθε μία): Σωματική ευεξία, Ψυχολογική ευεξία, Διάθεση και Συναισθήματα, Αντίληψη Εαυτού, Αυτονομία, Σχέσεις με Γονείς και Οικογενειακή Ζωή, Συνομήλικοι και Κοινωνική Υποστήριξη, Σχολικό Περιβάλλον, Κοινωνική αποδοχή, Οικονομικοί πόροι. Οι ερωτήσεις απαντώνται με πενταβάθμια κλίμακα, και οι υψηλότερες τιμές αντανακλούν υψηλότερα επίπεδα ικανοποίησης. Για τη στατιστική επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ανάλυση διακύμανσης για ανεξάρτητα δείγματα με δύο ανεξάρτητους παράγοντες (φύλο και ηλικία) (two-way anova). Η περιγραφική στατιστική έδειξε ότι ο μέσος όρος των παιδιών απάντησε θετικά, πάνω από το μέσο όρο, σε όλα τα πεδία των ερωτήσεων. Από την ανάλυση των δεδομένων διαπιστώθηκε ότι τα αγόρια της ΣΤ' τάξης είχαν καλύτερες αντιλήψεις από εκείνα της Ε' τάξης στην κατηγορία «συνομήλικοι και κοινωνική υποστήριξη». Σημαντικά καλύτερες αντιλήψεις παρουσίασαν επίσης τα παιδιά της ΣΤ' τάξης, συγκριτικά με τα παιδιά της Ε' τάξης, στην κατηγορία «Σχέσεις με Γονείς και Οικογενειακή Ζωή». Τέλος, τα αγόρια παρουσίασαν σημαντικά καλύτερες αντιλήψεις από τα κορίτσια στην κατηγορία «Ελεύθερος χρόνος» ενώ ακριβώς το αντίθετο συνέβη για την κατηγορία «Σχολείο και Μάθηση». Συμπεραίνεται ότι οι αντιλήψεις των παιδιών διαφοροποιούνται ανάλογα με τη διάσταση της ποιότητας ζωής που αξιολογείται, το φύλο και την ηλικία. Τα ευρήματα αυτά θα μπορούσαν να φανούν χρήσιμα στην εφαρμογή προγραμμάτων Αγωγής Υγείας στη Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση που στοχεύουν στη βελτίωση της σχετικής με την υγεία

ποιότητας ζωής των παιδιών.

Λέξεις κλειδιά: ποιότητα ζωής-υγεία, πρωτοβάθμια εκπαίδευση, Kidscreen

Σμαράγδα Καρασιμοπούλου

Διεύθυνση: Σαγγαρίου 21, Ξάνθη, 67100

Τηλ. : 6977082948, 2541025652.

E-mail: ksmaragdia@yahoo.gr

PERCEPTIONS OF PRIMARY SCHOOLCHILDREN ON DIMENSIONS OF THEIR HEALTH RELATED QUALITY OF LIFE

S. Karasimopoulou, V. Derri, E. Zervoudaki, E. Albanidis

Democritus University of Thrace, Department of Physical Education and Sports Science,
69100, Komotini.

Abstract

The perception about one's health includes feelings about physical and psychological characteristics as well as the way one manages the relationships with other people. The objective of this present study was to examine: a) the perceptions of primary schoolchildren on their quality of life (QoL) and b) the influence of sex or age on the dimensions of QoL. Three hundred and ten students of 5th and 6th grade, from schools of Northern and Southern Greece, participated. For the conduction of the survey the Kidscreen (KIDSCREEN Group Europe, 2006) was applied. The instrument includes ten dimensions of health-related quality of life: Physical well being, psychological well being, moods and emotions, self perception, autonomy, parent relation and homelife, financial resources, peers and social support (friends), school environment and bullying, and 3 to 7 questions are related to each dimension. Questions were answered with a five-point Likert scale and the highest scores reflect the bigger satisfaction. For data analysis two way Anova was used. The descriptive statistics showed that the average of children answered positively, above mean, in all dimensions. Results indicated that a) boys in 6th grade had better perceptions than those in 5th grade about "peers and social support" , b) 6th grade children's perceptions about their relation with parents and homelife were better than the perceptions of 5th graders, c) boys had better perceptions about "free time" while girls'

perceptions were better for "school and learning". Conclusively, upper grade students perceptions about their Health related Quality of Life are related to the dimension being assessed, and to age and sex. These results could appear useful in the application of health related educational programs in primary education that aim towards the improvement of childrens' health related quality of life.

Key words : Health related quality of life, primary education, Kidscreen.

Smaragda Karasimopoulou

Address : Saggariou 21, Xanthi, 67100

Telephone number : 69770825948, 2541025652

e-mail: ksmaragdia@yahoo.gr

ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΓΙΑ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

Εισαγωγή

Λαμβάνοντας υπ' όψη τα αυξανόμενα ψυχολογικά προβλήματα των παιδιών, η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας προειδοποιεί ότι στο μέλλον οι κοινωνίες θα πρέπει να τα αντιμετωπίσουν λαμβάνοντας μέτρα για την προάσπιση της καλής ψυχολογικής κατάστασής τους.

Μια σειρά από έρευνες που ασχολήθηκαν με την αξιολόγηση της ποιότητας ζωής που σχετίζεται με την υγεία (ΠΖΣΥ) έδειξαν ότι: α) Στην Πολωνία τα παιδιά, ανεξαρτήτως φύλου, είχαν τις καλύτερες αντιλήψεις για την κοινωνική αποδοχή και τα συναισθήματά τους και τις χειρότερες για τα οικονομικά θέματα και το σχολείο & μάθηση (Malkowska, Mazur & Woynarowska, 2004). β) Στην Ελλάδα, σε αντίστοιχη πιλοτική έρευνα, οι έφηβοι είχαν χαμηλότερες αντιλήψεις για την ΠΖΣΥ, σε σύγκριση με τα παιδιά, μόνο στις διαστάσεις σωματική ευεξία, ψυχολογική ευεξία, αντίληψη εαυτού και το σχολείο και μάθηση (Τούντας & Τσιάντης, 2005). γ) Ομοίως, σε έρευνα στη Γαλλία, παρατηρήθηκαν υψηλότερα σκορ στα κορίτσια στον τομέα των συνομηλίκων και κοινωνικής υποστήριξης αλλά χαμηλότερα στον τομέα του ελεύθερου χρόνου. (Siméoni, Auquier, Antoniotte et al., 2000). δ) Η εικόνα του σώματος επηρεάζει επίσης αρνητικά την αυτοεκτίμηση, τις σχέσεις με τους συνομηλίκους (Bruil et al., 2005) και την ακαδημαϊκή απόδοση (Τσακιδάκης & Παπαρούνα, 2001). Είναι άλλωστε δεδομένο ότι βάσει της αντίληψης που έχουν τα ίδια τα παιδιά για τη σωματική, ψυχολογική και κοινωνική τους κατάσταση διαμορφώνεται η υποκειμενική άποψη για την κατάσταση της υγείας τους (Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας,

WHO, 2001).

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνηθούν: α) οι αντιλήψεις παιδιών δημοτικού σχολείου για την ποιότητα ζωής τους και β) η επίδραση του φύλου και της ηλικίας στις παραμέτρους της.

Μέθοδος

Εξεταζόμενοι

Συμμετείχαν 308 μαθητές–τριες ελληνικής καταγωγής και καλής σωματικής υγείας (152 αγόρια και 156 κορίτσια), ηλικίας 11-12 ετών, δημοτικών σχολείων των νομών Αλεξανδρούπολης, Ξάνθης και Χανίων που επιλέχθηκαν με τυχαία δειγματοληψία. Δόθηκε άδεια διανομής από την Α'βάθμια Εκπαίδευση, τους διευθυντές των Σχολείων και τους γονείς των παιδιών.

Μέσα συλλογής των δεδομένων

Το ερωτηματολόγιο KIDSCREEN-52 για παιδιά και εφήβους 8-18 ετών, για τη μέτρηση της ΠΖΣΥ αξιολογεί τη συχνότητα και την ένταση των συμπεριφορών, συναισθημάτων και στάσεων. Όλες οι ερωτήσεις απαντώνται σε μια κλίμακα Likert 5 σημείων. Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε έχει προκύψει από τη συνεργασία 13 Ευρωπαϊκών χωρών (συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας). Η αξιοπιστία του ερωτηματολογίου πανευρωπαϊκά κυμαίνεται από $\alpha=.77$ έως $\alpha=.89$, ενώ ο βαθμός εγκυρότητάς του με συντελεστή συσχέτισης Pearson κυμάνθηκε από 0.51 έως 0.68 σε όλες τις έρευνες στην Ευρώπη.

Διαδικασία συλλογής των δεδομένων

Αφού δόθηκαν οδηγίες, τα παιδιά συμπλήρωσαν τα ερωτηματολόγια στο τέλος του πρώτου δώρου μιας σχολικής ημέρας. Ο χρόνος που χρειάστηκαν ήταν περίπου 30'.

Στατιστική ανάλυση

Το φύλο και η ηλικία των παιδιών ήταν οι ανεξάρτητες μεταβλητές ενώ εξαρτημένες ήταν οι επιδόσεις τους στις 10 κατηγορίες του εργαλείου. Οι αρνητικά διατυπωμένες ερωτήσεις επανακωδικοποιήθηκαν. Για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο SPSS16.0. Η περιγραφική στατιστική εφαρμόστηκε για την καταγραφή των αντιλήψεων των παιδιών για τις διαστάσεις της ΠΖΣΥ, και η ανάλυση διακύμανσης για ανεξάρτητα δείγματα με δύο ανεξάρτητους παράγοντες (φύλο και ηλικία) με $p<.05$. Ο έλεγχος εσωτ. ομοιογένειας έγινε με το Levene's test με $p> 0.05$.

Αποτελέσματα

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων των παιδιών σε κάθε μία από τις δέκα κατηγορίες του ερωτηματολογίου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις στις απαντήσεις των παιδιών.

Κατηγορίες	Ε΄ τάξη				ΣΤ΄ τάξη			
	Αγόρια (n1=59)		Κορίτσια (n2=67)		Αγόρια (n3=93)		Κορίτσια (n4=89)	
	M.O	T.A.	M.O	T.A.	M.O	T.A.	M.O	T.A.
Σωματική ευεξία(25)	18,27	2,66	18,2	2,16	18,01	2,46	17,7	2,24
Ψυχολογική ευεξία (30)	26,06	3,69	25,83	3,95	25,13	3,85	25,57	3,54
Διάθεση και Συναισθήματα(35)	28,45	5,51	28,17	5,64	29,78	3,98	28,92	4,40
Αντίληψη Εαυτού(25)	14,72	2,74	14,85	2,87	14,75	2,86	15,29	2,73
Ελεύθερος χρόνος (25)	16,86	4,75	15,29	4,54	18,16	4,39	15,57	4,19
Σχέσεις με Γονείς και Οικογενειακή Ζωή(30)	22,89	4,99	23,59	5,12	25,11	4,31	24,34	4,74
Οικονομικοί πόροι(15)	12,15	3,40	11,55	3,21	11,12	3,18	11,31	2,85
Συνομήλικοι και κοινωνική υποστήριξη (30)	22,15	6,04	23,68	5,29	24,06	4,06	23,28	4,21
Σχολείο & Μάθηση (30)	22,93	6,05	24,29	4,20	22,94	4,78	24,39	4,31
Κοινωνική αποδοχή(15)	12,98	2,12	13,38	1,84	13,50	1,96	13,00	1,96

Σημείωση: οι αριθμοί στις παρενθέσεις δηλώνουν το μέγιστο σκορ (βαθμούς) ανά κατηγορία, δηλ. το μέγιστο πιθανό σύνολο στις απαντήσεις στη σωματική δραστηριότητα είναι το 25.

Από την ανάλυση των δεδομένων διαπιστώθηκε αλληλεπίδραση μεταξύ ηλικίας και φύλου στην κατηγορία «Συνομήλικοι και Κοινωνική υποστήριξη» ($F_{1,304} = 4.29, p < .05$), με τα αγόρια της ΣΤ΄ τάξης να έχουν καλύτερες αντιλήψεις από εκείνα της Ε΄ τάξης. Στατιστικά σημαντική ήταν επίσης η κύρια επίδραση της ηλικίας για την «Σχέσεις με Γονείς και Οικογενειακή Ζωή» ($F_{1,304} = 7.24, p < .01$) όπου τα παιδιά της ΣΤ΄ τάξης παρουσίασαν καλύτερες αντιλήψεις, συγκριτικά με τα παιδιά της Ε΄ τάξης. Τέλος, υπήρχε στατιστικά σημαντική κύρια επίδραση του φύλου στον «Ελεύθερο χρόνο» ($F_{1,304} = 16.22, p < .01$), όπου τα αγόρια είχαν σημαντικά καλύτερες αντιλήψεις από τα κορίτσια, καθώς και στο «Σχολείο και Μάθηση» ($F_{1,304} = 6.34, p < .05$), όπου τα κορίτσια είχαν καλύτερες αντιλήψεις από τα αγόρια.

Συζήτηση – Συμπεράσματα

Τα ευρήματα έδειξαν ότι τα υψηλότερα σκορ παρουσιάστηκαν στις κατηγορίες «Εσύ και οι άλλοι» «Συναισθήματα» και «Οικονομικοί πόροι». Αυτό σημαίνει ότι τα παιδιά αισθάνονται ευχαριστημένα, χαρούμενα, έχουν τα χρήματα που χρειάζονται και ότι οι συνομήλικοί τους συμπεριφέρονται κατάλληλα κάτι που βρίσκεται σε συμφωνία με τους Malkowska και συν. (2004) πλην των οικονομικών θεμάτων όπου εκεί τα παιδιά είχαν χαμηλότερη βαθμολογία. Αντίθετα, τα χαμηλότερα σκορ παρουσιάστηκαν στις κατηγορίες «Αντίληψη Εαυτού» και «Ελεύθερος χρόνος», γεγονός που αντικατοπτρίζει την αρχή μιας προβληματικής αυτοεικόνας των περισσότερων και την πίεση χρόνου ακόμη και σε νεαρή ηλικία. Διαφορές

που οφείλονταν στην ηλικία και το φύλο παρουσιάστηκαν στην κατηγορία «Συνομηλικοί και Κοινωνική υποστήριξη» με τα αγόρια της ΣΤ΄ να έχουν καλύτερες αντιλήψεις από εκείνα της Ε΄ τάξης. Φαίνεται ότι με την ενηλικίωση η εξάρτηση από τους συνομηλίκους αλλά και η αντίληψη που έχουν τα αγόρια για τις σχέσεις με τους φίλους τους ενδυναμώνονται. Ακόμη, τα μεγαλύτερα σε ηλικία αγόρια και κορίτσια είχαν καλύτερη αντίληψη για την οικογένεια και τη ζωή στο σπίτι, παρόλο που σύμφωνα με τη βιβλιογραφία αυτή η σχέση διαφοροποιείται με αρνητικό τρόπο στην εφηβεία (Robitail, et al., 2006). Τέλος, διαπιστώθηκε ότι τα αγόρια στο σύνολό τους υπερείχαν των κοριτσιών στη μεταβλητή «Ελεύθερος χρόνος» ενώ το αντίθετο συνέβη για τη μεταβλητή «Σχολείο και Μάθηση». Αν ο ελεύθερος χρόνος και η μελέτη για το σχολείο θεωρηθούν ανταγωνιστικά πεδία, αυτή είναι μια πολύ λογική διαπίστωση. Είναι πιθανό η υπεροχή των κοριτσιών στην σχολική σταδιοδρομία να οφείλεται στη συχνότερη γλωσσική αλληλεπίδρασή τους με τους γονείς και την ταχύτερη ανάπτυξη των γλωσσικών τους δεξιοτήτων (Πιερή, 2007). Τα ευρήματα αυτά δεν βρίσκονται σε συμφωνία με τα αντίστοιχα στην Πολωνία (Malkowska et al, 2004) όπου δεν παρουσιάστηκαν διαφορές λόγω φύλου.

Φαίνεται από την παρούσα έρευνα πως τα παιδιά μικρότερης ηλικίας είναι σκόπιμο να αναπτύξουν πιο υγιείς σχέσεις με το οικογενειακό τους περιβάλλον. Τα κορίτσια θα ήταν χρήσιμο να ενθαρρυνθούν σε μια κατεύθυνση ενίσχυσης των ασχολιών που σχετίζονται με τον ελεύθερο τους χρόνο και τα αγόρια σε μια πιο στέρεη σχέση με το σχολείο και τη μελέτη εν γένει.

Με βάση τις παραμέτρους στις οποίες τα παιδιά δεν είχαν υψηλές αντιλήψεις, φαίνεται ότι τα παιδιά θα πρέπει να βελτιώσουν τη σχέση τους με α) τον ελεύθερο χρόνο, β) την εικόνα που έχουν για την εμφάνισή τους, γ) φυσικές δραστηριότητες, δ) τους φίλους και την οικογένεια. Τα παραπάνω ευρήματα μπορούν να βοηθήσουν εκπαιδευτικούς, γονείς και ερευνητές στην εφαρμογή προγραμμάτων αγωγής υγείας για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των παιδιών μέσα από την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων που θα οδηγήσουν στην βελτίωση της επικοινωνίας των παιδιών αλλά και στην ενδυνάμωση της αυτοεκτίμησής τους.

Βιβλιογραφία

- BRUIL S., DETMAR G., JACOBUSSE S., VAN BUUREN E., VERRIPS U. & RAVENS-SIEBERER (2005). Health related quality of life in European overweight children and adolescents using the KIDSCREEN measure. *Quality of Life Research. Official Journal of the International Society for Quality of Life Research*, 14(9):1988.
- KIDSCREEN Group Europe, 2006. *The KIDSCREEN Questionnaires - Quality of life*

questionnaires for children and adolescents, www.kidscreen.org.

- MALKOWSKA A., MAZUR J. & WOYNAROWSKA B. (2004). Level of perceived social support and quality of life in children and adolescents aged 8-18 years. *Med Wieku Rozwoj. Jul-Sep, 8:551-66.*
- RAVENS-SIEBERER U., ERHART M., WILLE, N., WETZEL R., NICKEL J. & BULLINGER M. (2006). Generic Health-Related Quality-of-Life Assessment in Children and Adolescents: Methodological Considerations. *Pharmacoeconomics, 24(12):1199-1220.*
- ROBITAIL S., SIMEONI M.C., ERCHART M., RAVENS-SIEBERER U., BRUIL J., AUQUIER P. & EUROPEAN KIDSCREEN GROUP (2006). Validation of the European proxy KIDSCREEN-52 pilot test health-related quality of life questionnaire: first results. *Journal of Adolescent Health, 39(4):596.*
- SIMEONI M.C., AUQUIER P., ANTONIOTTI S., SAPIN C. & SAN MARCO J.L., (2000), Validation of a French health-related quality of life instrument for adolescents: The VSP-A. *Quality Life Research, 9: 393-403.*
- WORLD HEALTH ORGANIZATION (2001). *Regional guidelines: Development of health promoting schools. A framework for action.* Geneva: World Health Organization.
<http://www.euro.who.int/document/e62361.pdf>
www.neahygeia.gr/downloads/THE_KIDSCREEN_PROGRAMME.pdf
- ΠΙΕΡΗ Ε. (2007). *Αυτοεκτίμηση και σχολική επίδοση παιδιών Δημοτικού.*
<http://195.251.30.202:8080/dspace/> Ψηφιακό αποθετήριο της Βιβλιοθήκης του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου.
- ΤΟΥΝΤΑΣ Γ. & ΤΣΙΑΝΤΗΣ Γ. (2005). *Εγχειρίδιο Ερωτηματολογίων Kidscreen για την αξιολόγηση της ποιότητας ζωής σχετιζόμενης με την υγεία των παιδιών και των εφήβων.*
- ΤΣΑΚΙΡΑΚΗΣ Ν. & ΠΑΠΑΡΟΥΝΑΣ Η. (2001). Οικογενειακές και κοινωνικές πηγές σχολικής αποτυχίας. *Επιστήμες Αγωγής, 2(3):139-148.*

ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΤΙΚΗ ΜΕ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΟΥΣ

Ζερβουδάκη Ε., Δέρρη Β., Καρασιμοπούλου Σ., Κουρτέσης Θ.

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού,
69100 Κομοτηνή

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν α) η διερεύνηση των αντιλήψεων των γονέων για την ποιότητα ζωής των παιδιών τους που σχετίζεται με την υγεία και β) η επίδραση του φύλου και η ηλικία των παιδιών στις αντιλήψεις αυτές. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 366 γονείς παιδιών της Γ', Δ', Ε' και ΣΤ' τάξης δημοτικών σχολείων της Βόρειας και Νότιας Ελλάδας. Για τη διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο αξιολόγησης της ποιότητας ζωής που σχετίζεται με την υγεία (KIDSCREEN Group, 2006), το οποίο έχει δέκα διαστάσεις: Σωματική και Ψυχολογική Ευεξία, Διάθεση και Συναισθήματα, Αντίληψη Εαυτού, Αυτονομία, Οικογενειακή Ζωή και Σχέσεις, Οικονομικά Θέματα, Συνομηλικοί, Σχολικό Περιβάλλον και Κοινωνική αποδοχή. Κάθε διάσταση περιλαμβάνει 3 έως 7 ερωτήσεις οι οποίες απαντώνται σε πενταβάθμια κλίμακα Likert. Για την επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ανάλυση διακύμανσης για ανεξάρτητες μετρήσεις ως προς δυο ανεξάρτητους παράγοντες. Με βάση την περιγραφική στατιστική, οι αντιλήψεις των γονέων είναι χαμηλές μόνο για την «Αυτονομία/Ελεύθερο Χρόνο» και τους «Συνομηλίκους/Φίλους». Από την ανάλυση των δεδομένων διαπιστώθηκε ότι οι γονείς των μικρότερων σε ηλικία αγοριών (Γ' τάξη) έχουν καλύτερη αντίληψη για τα «Οικονομικά Θέματα» των παιδιών τους από ότι οι γονείς των κοριτσιών της ίδιας ηλικίας, ενώ οι γονείς των μεγαλύτερων σε ηλικία κοριτσιών φάνηκε να έχουν καλύτερη αντίληψη για την «Κοινωνική Αποδοχή» των παιδιών τους, από ότι οι γονείς των κοριτσιών στη μικρότερη ηλικιακή κατηγορία. Διαπιστώθηκε επίσης ότι οι γονείς των αγοριών έχουν καλύτερη αντίληψη για την «Αυτοαντίληψη» των παιδιών τους ($p < .01$) από ότι οι γονείς των κοριτσιών. Στην κατηγορία όμως «Σχολείο και Μάθηση» οι γονείς των κοριτσιών έχουν θετικότερη αντίληψη για τις ακαδημαϊκές επιδόσεις και τις σχέσεις των κοριτσιών με τους δασκάλους τους, από ότι οι γονείς των αγοριών ($p < .05$). Τέλος, οι γονείς των μαθητών που φοιτούν στην Ε' τάξη έχουν σημαντικά καλύτερες αντιλήψεις για την «Κοινωνική Αποδοχή» των παιδιών τους από τους γονείς των μαθητών που φοιτούν στην Γ' τάξη. Φαίνεται ότι το φύλο και η ηλικία του παιδιού επηρεάζουν τις αντιλήψεις των γονέων για διαστάσεις της ποιότητας ζωής τους που σχετίζεται με την υγεία. Τα ευρήματα θα μπορούσαν να

χρησιμοποιηθούν για την υποστήριξη των εκπαιδευτικών και των γονέων στα σχολικά προγράμματα αγωγής υγείας.

Λέξεις κλειδιά: ποιότητα ζωής, αντιλήψεις γονέων, πρωτοβάθμια εκπαίδευση, Kidscreen52.

Ζερβουδάκη Ελένη

Διεύθυνση: Ελ. Βενιζέλου 12, Βαμβακόπουλο-Χανιά, 73131

Τηλέφωνο: 28210-95350

e-mail: eleniz@cha.forthnet.gr

PARENTS' PERCEPTIONS ABOUT THE HEALTH-RELATED QUALITY OF LIFE OF SCHOOL CHILDREN

E. Zervoudaki, V. Derri, S. Karasimopoulou, Th. Kourtessis

Democritus University of Thrace, Department of Physical Education and Sport Science,
69100 Komotini

Abstract

The purpose of this study was to examine a) parents' perceptions about their childrens' health-related quality of life (HrQoL) and b) any variation in perceptions depending on their child's gender and age. Three hundred and sixty six parents from Northern and Southern Greece with children in third to sixth grade, participated. The Kidscreen questionnaire (Kidscreen Group, 2006) was used to measure HrQoL, through ten dimensions: Physical and Psychological Well-being, Moods and Emotions, Self-Perception, Autonomy, Parent Relations and Home Life, Financial Resources, Social Support and Peers, School Environment and Social Acceptance. Each dimension included 3 to 7 questions. Questions were answered with a five-point Likert scale and the highest scores reflect the bigger satisfaction. For data analysis Two-way Anova was used. The descriptive statistics showed that parents' perceptions are positive for all dimensions, except from "Autonomy" and "Peers". Data analysis indicated that parents with boys in the 3rd grade have significantly higher perceptions than those with girls in the same grade, with regard to their "Economic Resources" ($p < .05$). Significant was also the difference in the perceptions of parents regarding "Social Acceptance", in favor of the girls of the 5th and 6th grade comparatively to the girls of the 3rd grade ($p < .01$). It was also found that the perceptions of parents in the

category "Self- Perception" were significantly higher for boys than for girls ($p < .01$), while in the category "School and Learning" their perceptions were better for girls ($p < .05$). Finally, parents with children in 5th grade had better perceptions about their "Social Acceptance" than parents with children in the 3rd grade. It seems that the child's sex and grade affect parent perceptions for their health-related quality of life. These findings could assist educators' and parents' work in the health education school programs.

Key words: quality of life/health, parents' perception, primary education, Kidscreen.

Eleni Zervoudaki

Address: El. Venizelou12, Vamvakopoulo-Chania, 73131

Telephone number: 0030 28210 95 350

e-mail: eleniz@cha.forthnet.gr

ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΤΙΚΗ ΜΕ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΟΥΣ

Εισαγωγή

Ποιότητα ζωής είναι «η αντίληψη που έχει το άτομο για τη θέση του στη ζωή, στο πλαίσιο των πολιτισμικών αξιών στο οποίο αυτό ζει» (WHO, 1995). Οι γονείς παίζουν σημαντικό ρόλο εφόσον η σχέση τους με τα παιδιά τους ορίζει και μέρος της ποιότητας ζωής των παιδιών (Thompson, 1994).

Έχει διαπιστωθεί ότι η σχέση των εφήβων με τους γονείς τους σχετίζεται στενά με την υγιή κοινωνική ανάπτυξή τους. Έτσι η αυτοαντίληψη της σχέσης γονέων-εφήβων ενισχύει την αυτοεκτίμηση και των δύο μελών με θετικά αποτελέσματα στη μεταξύ τους σχέση, την κοινωνική συμπεριφορά, τη σχολική επίδοση και την ακαδημαϊκή τους επιτυχία (Lane, Stanton-Chapman, Roorbach-Jamison & Phillips, 2007).

Εν συντομία, μέσα από την αρμονική διάδραση με τους γονείς, το παιδί μαθαίνει τη συναισθηματική αναγνώριση και αυτο-ρύθμιση, στοιχεία απαραίτητα για την αποδοχή από τους φίλους, την κοινωνική επιτυχία και την ακαδημαϊκή απόδοση στο σχολείο (Morrison, Rimm-Kauffman & Pianta, 2003). Οι έρευνες, εντούτοις, εξετάζουν τις αντιλήψεις των γονέων για μεμονωμένες διαστάσεις της ποιότητας ζωής των παιδιών τους και κυρίως για την κατάσταση της υγείας τους (Lau, Chow & Lo, 2006). Τέλος, η εφαρμογή υποστηρικτικών προγραμμάτων για γονείς, με σκοπό την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων των ίδιων και των παιδιών τους, είχε θετικά αποτελέσματα σε έφηβους, οι οποίοι παρουσίαζαν παραβατική συμπεριφορά (Alpert, 2005).

Ενώ από τα προαναφερθέντα διαφαίνεται η σημαντικότητα του ρόλου των γονέων στην ποιότητα ζωής των παιδιών τους και ειδικότερα στην κοινωνική, ψυχολογική και ακαδημαϊκή ανάπτυξή τους, δεν έχουν πραγματοποιηθεί έρευνες με σκοπό μία ολοκληρωμένη καταγραφή των αντιλήψεων των γονέων για την ποιότητα ζωής παιδιών που δεν ανήκουν σε ειδικές ομάδες. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνηθεί α) η αντίληψη των γονέων για τη σχετική με την υγεία ποιότητα ζωής των παιδιών τους και β) η πιθανή διαφοροποίηση της αντίληψής τους, ανάλογα με το φύλο και την ηλικία του παιδιού.

Μέθοδος

Εξεταζόμενοι

Στην έρευνα έλαβαν μέρος 366 γονείς (283 γυναίκες και 83 άντρες), ελληνικής καταγωγής, μαθητών Γ΄ έως ΣΤ΄ τάξης Δημοτικών Σχολείων των νομών Χανίων και Ξάνθης, οι οποίοι επιλέχθηκαν με απλή τυχαία δειγματοληψία από ένα μεγαλύτερο πληθυσμό που δέχθηκε να συμμετάσχει στην έρευνα (Πίνακας 1).

Μέσα συλλογής των δεδομένων

Χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο «Kidscreen52» για γονείς (KIDSCREEN Group, 2006). Αποτελείται από 10 διαστάσεις, με 3 έως 7 ερωτήσεις στην κάθε μία (52 συνολικά). Οι διαστάσεις του είναι: «Σωματική και Ψυχολογική Ευεξία», «Διάθεση και Συναισθήματα», «Αντίληψη Εαυτού», «Αυτονομία», «Οικογενειακή Ζωή και Σχέσεις», «Οικονομικά Θέματα», «Συνομήλικοι», «Σχολικό Περιβάλλον και Κοινωνική αποδοχή». Οι αντιλήψεις καταγράφονται σε πεντάβαθμη κλίμακα μέτρησης Likert, όπου το 5 ορίζει τη μέγιστη τιμή (υπερβολικά ή πάντα), ενώ το 1 ορίζει την ελάχιστη τιμή (καθόλου ή ποτέ). Ο συντελεστής αξιοπιστίας του ερωτηματολογίου πανευρωπαϊκά κυμαίνεται $\alpha = .77-.89$, ενώ ο βαθμός εγκυρότητας $r = .51-.68$.

Διαδικασία συλλογής των δεδομένων

Το ερωτηματολόγιο δόθηκε στους γονείς μέσω των παιδιών τους, συμπληρώθηκε στο σπίτι και επεστράφη στην ερευνήτρια μέσω του παιδιών. Από τα 429 ερωτηματολόγια επιστράφηκαν συμπληρωμένα τα 366 (85%). Το 46,4% επιστράφηκε από αγόρια ενώ το 53,6% από κορίτσια. Από αυτά το 77% συμπληρώθηκε από τη μητέρα και το 23% από τον πατέρα.

Στατιστική ανάλυση

Ανεξάρτητες μεταβλητές ήταν η ηλικία (Γ τάξη: 8-10 ετών, Δ τάξη: 9-10 ετών, Ε τάξη: 9,5-12 ετών και ΣΤ τάξη: 11-13,5 ετών) και το φύλο, ενώ εξαρτημένη μεταβλητή ήταν οι αντιλήψεις των γονέων στα 10 πεδία του ερωτηματολογίου. Επανακωδικοποιήθηκαν οι

αρνητικά διατυπωμένες ερωτήσεις ώστε η υψηλή βαθμολογία να υποδεικνύει και υψηλό δείκτη ποιότητας ζωής. Για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο SPSS16.0 και εφαρμόστηκε ανάλυση διακύμανσης για ανεξάρτητες μετρήσεις ως προς δυο ανεξάρτητους παράγοντες (φύλο και τάξη). Το επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας ορίστηκε στο $p < .05$. Διαπιστώθηκε ανομοιογένεια στο δείγμα από το Levene's test και γι' αυτό χρησιμοποιήθηκε το μη παραμετρικό κριτήριο των Forsyth & Welch ($p > .05$).

Αποτελέσματα

Στον Πίνακα 1 φαίνονται οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των αντιλήψεων των γονέων για τις διαστάσεις της σχετικής με την υγεία ποιότητα ζωής των παιδιών τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. Μέσοι όροι (ΜΟ) και τυπικές αποκλίσεις (ΤΑ) στις απαντήσεις των γονέων ανά τάξη και φύλο παιδιών.

Κατηγορίες	Γονείς παιδιών Γ' τάξης				Γονείς παιδιών Δ' τάξης			
	Αγοριών n=37		Κοριτσιών n=37		Αγοριών n=29		Κοριτσιών n=29	
	ΜΟ	ΤΑ	ΜΟ	ΤΑ	ΜΟ	ΤΑ	ΜΟ	ΤΑ
Σωματική δραστηριότητα & υγεία (25)	17,7	2,9	16,6	2,8	16,8	1,9	17,4	2,1
Συναίσθημα-Ψυχική Ευεξία (30)	21	2,4	21	3,6	20,7	2,1	20,5	2,2
Γενική διάθεση (35)	26	2,7	26,4	4	27,6	2,3	26,5	3,2
Αυτοαντίληψη (25)	17,7	2,6	17,3	3,5	18,8	1,8	17,4	2,7
Ελεύθερος χρόνος-Αυτονομία (25)	14,8	2,4	14,5	3,5	15,2	3,3	14	3,6
Οικογένεια & ζωή στο σπίτι (30)	20,6	3,7	21,4	3,9	21,1	3	20,2	2,5
Οικονομικοί Πόροι (15)	8,7	2,2	7,2	3,1	9,2	2,2	8,4	2
Συνομήλικοι/Φίλοι (30)	17,4	4,1	16,8	4,1	18,4	2,8	17,2	3,9
Σχολείο & Μάθηση (30)	20,6	2,8	21	3,6	20,6	2,7	21	2,3
Κοινωνική Αποδοχή (15)	9,9	1,5	10	1,8	10,5	1,1	10,1	1,3

Κατηγορίες	Γονείς παιδιών Ε' τάξης				Γονείς παιδιών ΣΤ' τάξης			
	Αγοριών n=51		Κοριτσιών n=70		Αγοριών n=53		Κοριτσιών n=60	
	ΜΟ	ΤΑ	ΜΟ	ΤΑ	ΜΟ	ΤΑ	ΜΟ	ΤΑ
Σωματική δραστηριότητα & υγεία (25)	17,5	2,0	16,9	2,4	17,4	2,0	17,3	2,2
Συναίσθημα-Ψυχική Ευεξία (30)	21,3	3,0	21,7	6,9	21,0	2,1	21,6	2,9
Γενική διάθεση (35)	26,5	3,6	26,0	4,1	26,8	3,0	27,3	2,9
Αυτοαντίληψη (25)	17,4	2,7	16,9	2,7	17,9	2,2	16,9	3,1
Ελεύθερος χρόνος-Αυτονομία (25)	14,8	3,2	14,1	3,4	14,9	2,8	14,6	3,5
Οικογένεια & ζωή στο σπίτι (30)	20,9	2,9	21,0	3,2	21,2	2,7	21,5	3,3

Οικονομικοί Πόροι (15)	9,1	2,0	8,7	2,2	8,6	2,0	9,3	1,9
Φίλοι (30)	19,4	8,6	17,6	3,9	18,7	5,7	19,1	5,1
Σχολείο & Μάθηση (30)	20,5	3,0	21	2,7	20,3	2,8	21,8	2,5
Κοινωνική Αποδοχή (15)	10,6	1,0	10,7	1,0	10,5	1,3	10,4	1,7

Σημείωση: Οι αριθμοί στις παρενθέσεις δηλώνουν το μέγιστο σκορ (βαθμούς) ανά κατηγορία

Από την ανάλυση των δεδομένων διαπιστώθηκε αλληλεπίδραση τάξης και φύλου στους «Οικονομικούς Πόρους» ($F_{3,353} = 3.443, p < .05$). Περαιτέρω και Posthoc αναλύσεις έδειξαν ότι α) οι γονείς αγοριών Γ' τάξης είχαν στατιστικά σημαντικά καλύτερες αντιλήψεις από τους γονείς κοριτσιών ($t = 2.302, p < .05$) και β) οι γονείς κοριτσιών Ε' και ΣΤ' τάξης είχαν στατιστικά σημαντικά καλύτερες αντιλήψεις από τους γονείς κοριτσιών της Γ' τάξης ($F_{3,190} = 6.110, p < .01$).

Επίσης, διαπιστώθηκε ότι οι γονείς αγοριών παρουσίασαν στατιστικά σημαντικά καλύτερη αντίληψη για την «Αυτοαντίληψη» τους από τους γονείς κοριτσιών ($t = 2.767, p < 0.01$), σε αντίθεση με το «Σχολείο και Μάθηση» ($t = 3.078, p < 0.01$). Τέλος, οι γονείς των μαθητών που φοιτούν στην Ε' τάξη έχουν σημαντικά καλύτερες αντιλήψεις για την «Κοινωνική Αποδοχή» των παιδιών τους από τους γονείς των μαθητών που φοιτούν στην Γ' τάξη ($F_{3,358} = 3.505, p < .05$).

Συζήτηση - Συμπεράσματα

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση των αντιλήψεων των γονέων για τη σχετική με την υγεία ποιότητα ζωής των παιδιών τους, καθώς και η διερεύνηση τυχόν διαφοροποιήσεων ως προς το φύλο και την τάξη στην οποία φοιτούσαν οι μαθητές. Τα ευρήματα υποστηρίζουν ότι οι γονείς στην πλειονότητά τους πιστεύουν ότι τα παιδιά τους έχουν καλή ποιότητα ζωής. Αυτό συμφωνεί με τα ευρήματα των ερευνών που πραγματοποιήθηκαν στις 13 ευρωπαϊκές χώρες με το αντίστοιχο εργαλείο μέτρησης.

Ωστόσο, οι γονείς διαφοροποιούν τις αντιλήψεις τους, αναφορικά με το φύλο και την ηλικία των παιδιών. Συγκεκριμένα πιστεύουν ότι, τα αγόρια των μικρότερων τάξεων (Γ τάξη) παίρνουν περισσότερο χαρτζιλίκι από ότι τα συνομήλικα κορίτσια («Οικονομικά Θέματα») και ότι τα μεγαλύτερα κορίτσια έχουν καλύτερη ποιότητα ζωής από τα μικρότερα σε ηλικία κορίτσια στην ίδια κατηγορία. Από τα ευρήματα της έρευνας διαφαίνεται επίσης ότι οι γονείς των αγοριών έχουν καλύτερη αντίληψη για την αυτοπεποίθηση, την αυτοεκτίμηση και την ικανοποίηση που έχουν τα αγόρια από την εμφάνισή τους, συγκριτικά με τις αντιλήψεις των γονέων των κοριτσιών στην κατηγορία αυτή («Αυτοαντίληψη»). Αντίθετα, στην κατηγορία «Σχολείο και Μάθηση» οι γονείς των κοριτσιών θεωρούν ότι τα παιδιά τους βιώνουν αίσθημα χαράς στο σχολείο και έχουν καλές επιδόσεις σε αντίθεση με

τους γονείς των αγοριών. Τέλος, οι γονείς των μεγαλύτερων σε ηλικία παιδιών πιστεύουν ότι τα παιδιά τους αντιμετωπίζονται με σεβασμό και είναι αποδεκτά από τους άλλους. Δε συμβαίνει όμως το ίδιο και με τους γονείς που έχουν παιδιά στη μικρότερη τάξη.

Η απόδοση των αιτιών για την εκδήλωση οποιασδήποτε μορφής συμπεριφοράς από τους γονείς έχει άμεση ή έμμεση επιρροή στις ικανότητες, στα συναισθήματα και στη μελλοντική συμπεριφορά των εμπλεκομένων (Georgiou, 1999). Συνεπώς, οι αντιλήψεις των γονέων, για την ποιότητα ζωής των παιδιών τους, θα πρέπει να γίνουν γνωστές στο χώρο του σχολείου, να εφαρμοστούν παρεμβατικά προγράμματα υποστήριξης γονέων και εκπαιδευτικών σε σχετικά θέματα, με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των παιδιών σε κοινωνικό και συναισθηματικό επίπεδο. Μελλοντικές έρευνες θα μπορούσαν να ασχοληθούν με τη διερεύνηση της αποτελεσματικότητας ανάλογων προγραμμάτων.

Βιβλιογραφία

- ALPERT L. T. (2005). Research Review: Parents' service experience – a missing element in research on foster care case outcomes. *Child & Family Social Work*, 10(4): 361-366.
- GEORGIU S. N. (1999). Achievement Attributions of Sixth Grade Children and Their Parents. *Educational Psychology*, 19(4): 399 – 412.
- KIDSCREEN Group Europe (2006). The KIDSCREEN Questionnaires - Quality of life questionnaires for children and adolescents, www.kidscreen.org.
- LANE K. L., STANTON-CHAPMAN T., ROORBACH JAMISON K. & PHILLIPS A. (2007). Teacher and Parent Expectations of Preschoolers' Behavior. *Topics in Early Childhood Special Education*, 27(2): 86-97.
- LAU K. M., CHOW S. M. K. & LO S. K. (2006). Parents' perception of the quality of life of preschool children at risk or having developmental disabilities. *Quality of Life Research*. 15(7): 1133-1141.
- MORRISON E. F., KAUFFMAN-RIMM, S., & PIANTA, R. C. (2003). A longitudinal study of mother-child interactions at school entry and social and academic outcomes in middle school ScienceDirect . *Journal of Psychology*, 41(3):185-200.
- THOMPSON R. A. (1994). Emotion regulation: A theme in search of definition. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59(2/3): The Development of Emotion Regulation: *Biological and Behavioral Considerations*, 25-52.
- WHO (1995). The World Health Organization quality of life assessment (WHOQOL): position paper from the World Health Organization. *Soc Sci Med*, 41: 1403–09.